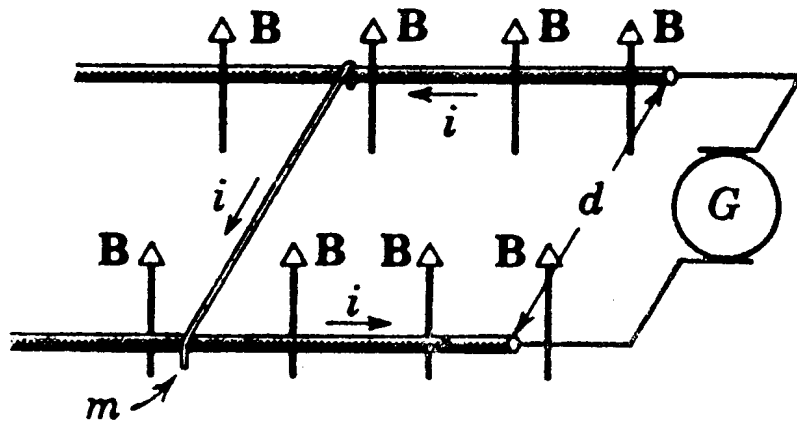
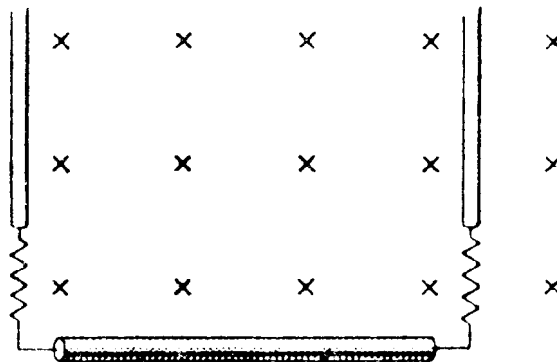

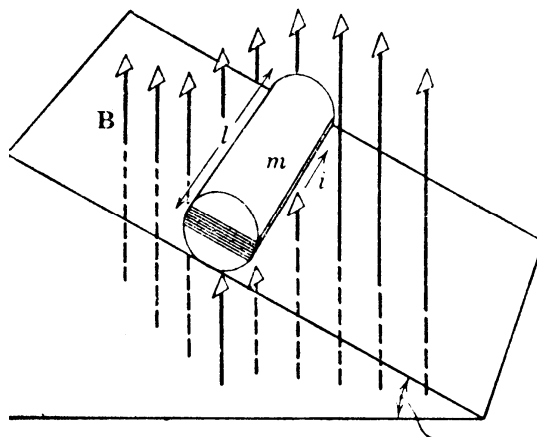
- Elektrony płynące w lampie telewizyjnej mają energię $E = 12 \text{ keV}$. Lampa jest tak zorientowana, że elektrony poruszają się poziomo z południa na północ. Ziemskie pole magnetyczne skierowane jest do dołu i ma indukcję $B = 5,5 \cdot 10^{-5} \text{ T}$. (a) W jakim kierunku będzie odchylany strumień? (b) Jakie jest przyspieszenie elektronów? (c) O ile odchylił się strumień po przebyciu 20 cm drogi w lampie?
- Drut metalowy o masie m ślizga się bez tarcia po dwóch poziomych szynach odległych od siebie o d (rys). Całość umieszczona jest w pionowym, jednorodnym polu magnetycznym o indukcji B . Stały prąd i płynie z generatora G przez jedną szynę, następnie przez drut i wraca przez drugą szynę. Znaleźć zależność prędkości (wielkość i kierunek), z jaką porusza się drut, od czasu, zakładając, że w chwili $t=0$ był on w spoczynku.

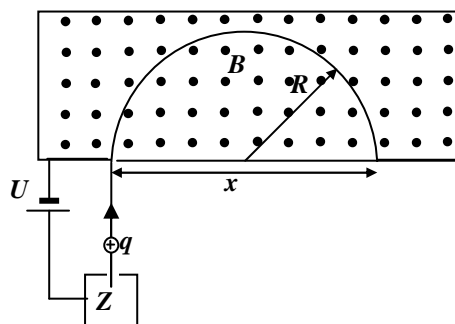
- Drut o długości $l = 50 \text{ cm}$ w którym płynie prąd $i = 10 \text{ A}$, tworzy kąt $\alpha = 30^\circ$ z jednorodnym polem magnetycznym o indukcji $B = 1,5 \text{ T}$. Znaleźć wielkość i kierunek siły działającej na drut.
- Drut o długości $l = 60 \text{ cm}$ i masie $m = 10 \text{ g}$ jest zawieszony na dwóch sprężystych przewodach w poziomym polu magnetycznym o indukcji $B = 0,4 \text{ T}$. Jaka powinna być wielkość i kierunek prądu, aby siły magnetyczne zrównoważyły napięcie przewodów?

5. Na rysunku przedstawiony jest drewniany walec o masie $m = 0,25$ kg, promieniu R i długości $l = 0,1$ m. Na walcu nawinięte jest $N=10$ zwojów drutu w ten sposób, że oś walca leży w płaszczyźnie zwojów. Jaki najmniejszy prąd musi płynąć przez obwód, aby walec nie toczył się w dół, jeśli umieścimy go na pochyłej płaszczyźnie tworzącej z poziomem kąt α , w skierowanym pionowo do góry polu magnetycznym o indukcji $B = 0,5$ T. Zakładamy, że płaszczyzna zwojów jest równoległa do płaszczyzny, na której umieszczamy walec.

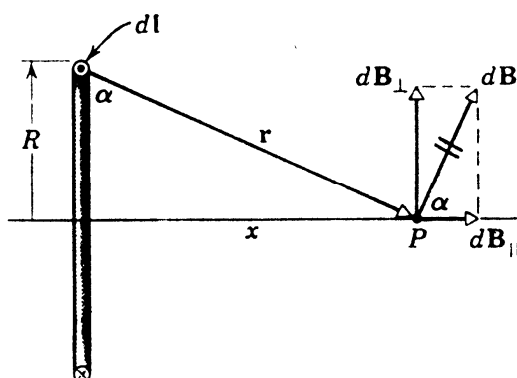
6. W doświadczeniu wywołującym efekt Halla prąd o natężeniu $i = 3,0$ A płynie wzdłuż przewodnika o szerokości $a = 1,0$ cm, długości $b = 4,0$ cm i grubości $c = 10^{-3}$ cm. Obliczyć poprzeczne napięcie Halla (przez szerokość), gdy pole magnetyczne $B = 1,5$ T przechodziło prostopadłe przez cienki przewodnik. Prędkość unoszenia elektronów wynosi $v = 0,06$ cm/s.
7. Elektron przyspieszamy w polu o różnicy potencjałów $U = 15000$ V, a następnie pozwalamy mu krążyć w płaszczyźnie prostopadłej do jednorodnego pola magnetycznego o indukcji $B = 0,4$ T. Jaki jest promień orbity tego elektronu ?
8. Cząstka α porusza się po torze kołowym o promieniu $R = 0,45$ m w polu magnetycznym o indukcji $B = 1,2$ T. Obliczyć: (a) prędkość cząstki, (b) okres jej obrotu, (c) energię kinetyczną.
9. Rysunek przedstawia spektrometr masowy używany do pomiaru masy jonów. Jony o masie M i ładunku $+q$ wytwarzane są w źródle Z znajdującym się w komorze, w której następuje wyładowanie gazu. Znajdujące się początkowo w spoczynku jony są następnie przyspieszane w polu o różnicy potencjałów U i wchodzi do pola magnetycznego o indukcji B . W polu tym jony poruszają się po półokręgu i na końcu uderzają w kliszę fotograficzną, w odległości x od szczeliny wejściowej, gdzie zostają pochłonięte. Obliczyć masę jonów M .

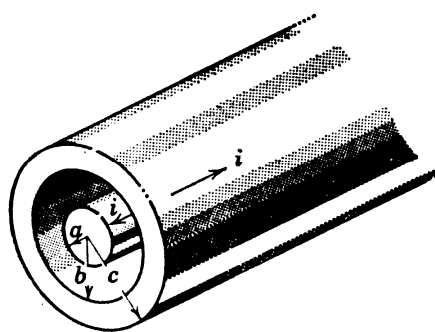
10. Elektron przyspieszony przez różnicę potencjałów $U = 1000\text{V}$ został skierowany w obszar między dwoma równoległymi okładkami oddalonymi o $d = 0,02\text{ m}$ z różnicą potencjałów między nimi wynoszącą $U_0 = 100\text{V}$. Jeżeli elektron wchodzi w ten obszar poruszając się prostopadłe do pola elektrycznego między okładkami, to jakie pole magnetyczne prostopadłe zarówno do drogi elektronu jak i do pola elektrycznego jest konieczne, aby elektron poruszał się po linii prostej ?

Prawa Ampere'a i Biota-Savarta

11. Na rysunku przedstawiony jest przewodnik w kształcie okręgu o promieniu R , w którym płynie prąd o natężeniu i . Obliczyć B dla punktów leżących na osi tego okręgu.

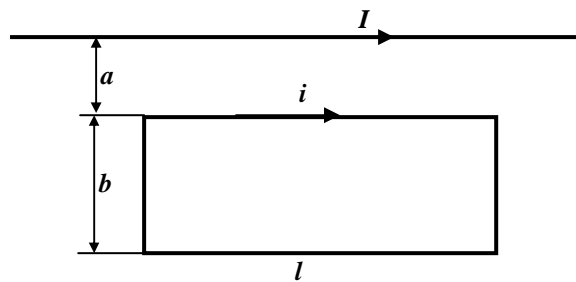

12. Długi współosiowy kabel składa się z dwóch koncentrycznych przewodników o wymiarach podanych na rysunku. W przewodnikach płyną równe, lecz przeciwnie skierowane prądy o natężeniu i . Wyznaczyć wartości indukcji B : (a) Wewnątrz środkowego przewodnika ($r < a$), (b) między przewodnikami ($a < r < b$), (c) wewnątrz zewnętrznego przewodnika ($b < r < c$), na zewnątrz kabla ($r > c$).

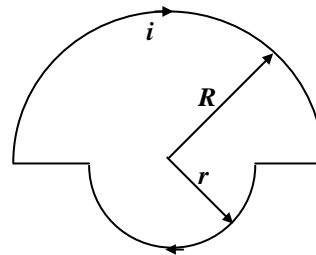
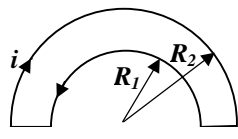
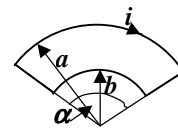
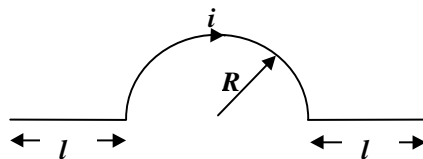

13. Dwa długie, równoległe druty o pomijalnych promieniach znajdują się w odległości d od siebie. Niech przez każdy z nich płynie prąd (a) w tym samym kierunku, (b) w przeciwnych kierunkach. Niech r będzie odległością od środka jednego z drutów. Znaleźć wartość B pola magnetycznego w obszarze między przewodnikami, w punktach leżących na płaszczyźnie przechodzącej przez te druty, jako funkcję r .

14. Na rysunku przedstawiony jest długi drut przewodzący prąd o natężeniu $I = 10\text{A}$ oraz prostokątny obwód, w którym płynie prąd o natężeniu $i = 20\text{A}$. Obliczyć siłę wypadkową działającą na ten obwód. Przyjąć: $a = 1,0\text{cm}$, $b = 8,0\text{cm}$, $l = 30\text{cm}$.

15. Solenoid o 200 zwojach, o długości 25 cm i średnicy 10 cm przewodzi prąd 3,0 A. (a) Jaka jest wartość pola magnetycznego B w pobliżu środka solenoidu? (b) Jaki strumień magnetyczny przechodzi przez pierścień o wewnętrznej średnicy 2 cm i średnicy zewnętrznej 8 cm, jeżeli płaszczyzna pierścienia jest prostopadła do osi solenoidu?
16. Toroid o przekroju poprzecznym 5cm x 5cm i promieniu wewnętrznym 15cm ma 500 zwojów drutu i przewodzi prąd 0,8A. (a) Jaka jest wartość pola magnetycznego B w środku toroidu (tzn. w odległości 17,5 cm od osi toroidu)? (b) Jaki jest strumień magnetyczny przechodzący przez przekrój poprzeczny?
17. Policzyc wektor indukcji B we wspólnym środku łuków dla obwodów przedstawionych na rysunkach.

18. W pętli kołowej o promieniu $R = 10\text{cm}$, wykonanej z drutu miedzianego, płynie prąd o natężeniu $I = 15\text{A}$. W jej środku umieszczono drugą pętlę o promieniu $r = 1,0\text{cm}$ zawierającą $N = 50$ zwojów, w których płynie prąd o natężeniu $i = 1,0\text{A}$. (a) Jaka jest indukcja magnetyczna B wytwarzana przez dużą pętlę w jej środku? (b) Jaki moment siły działa na małą pętlę? Przyjąć, że płaszczyzny obu pętli są do siebie prostopadłe, a pole magnetyczne wytworzone przez dużą pętlę w obszarze zajęty przez małą pętlę jest w zasadzie jednorodne.
19. Na powierzchni plastikowego dysku o promieniu R rozłożony jest równomiernie ładunek q . Pokazać, że gdy dysk obraca się wokół swojej osi z prędkością kątową ω ,

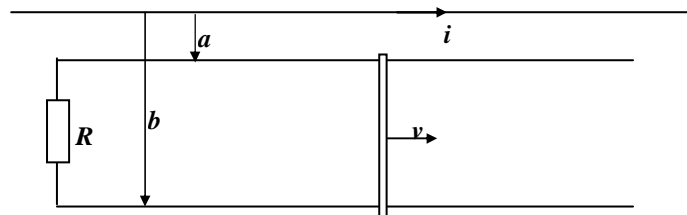
to indukcja w środku dysku wynosi:

$$B = \frac{\mu_0 \omega q}{2\pi R}$$

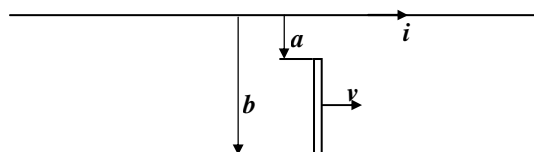
20. W prostoliniowym przewodniku o długości l płynie prąd o natężeniu i . (a) Policzyc wartość indukcji B pola magnetycznego wytworzonego przez ten prąd dla punktów leżących na symetralnej tego przewodnika, w odległości R od niego.

Indukcja Faradaya

21. Pole jednorodne o indukcji B jest prostopadłe do płaszczyzny pierścienia kołowego o średnicy $D = 10$ cm, wykonanego z drutu miedzianego o średnicy $r = 2,5$ mm. Z jaką prędkością zmienia się w czasie indukcja B , jeżeli prąd indukowany w pierścieniu wynosi $i = 10$ A ?
22. W długim solenoidzie o $n = 20$ zwojach/cm i promieniu $r = 1,5$ cm płynie prąd zmieniający się zgodnie z równaniem: $i(t) = 3t + 1t^2$, gdzie i podano w amperach a t w sekundach. Wewnątrz umieszczamy cewkę o $N = 100$ zwojach i promieniu $r_{in} = 1$ cm. Cewka jest ustawiona tak, że linie indukcji B wewnątrz solenoidu są równoległe do jej osi. (a) Wykreślić SEM zaindukowaną w cewce w przedziale od $t = 0$ do $t = 4$ s. (b) Jeżeli opór cewki wynosi $R = 0,15 \Omega$, to ile wynosi prąd w cewce w chwili $t = 2$ s ?
23. Na zewnątrz solenoidu z poprzedniego zadania umieszczamy pojedynczy zwój miedziany o promieniu $r_{out} = 3$ cm. Jaka SEM się w nim zaindukuje ?
24. Mały obwód o powierzchni A znajduje się wewnątrz długiego solenoidu o n zwojach na jednostkę długości i natężeniu i , a oś obwodu ma ten sam kierunek, co oś solenoidu. Znaleźć SEM zaindukowaną w obwodzie, jeśli $i = i_0 \sin 5t$.
25. Rysunek przedstawia miedziany pręt poruszający się na przewodzących szynach z prędkością $v = 5$ m/s równoległą do długiego, prostego drutu przewodzącego prąd $i = 100$ A. Obliczyć SEM zaindukowaną w przecie. Przyjąć $a = 1$ cm, $b = 20$ cm.

26. Pręt miedziany o długości l wiruje wokół jednego ze swoich końców w jednorodnym polu magnetycznym o indukcji B w płaszczyźnie prostopadłej do linii sił pola. Wylczyć SEM pojawiającą się między końcami pręta.
27. Na rysunku pokazano pręt miedziany poruszający się z prędkością $v = 5$ m/s równoległą do długiego, prostego drutu przewodzącego prąd $i = 100$ A. Obliczyć SEM zaindukowaną w przecie. Przyjąć $a = 1$ cm, $b = 20$ cm.

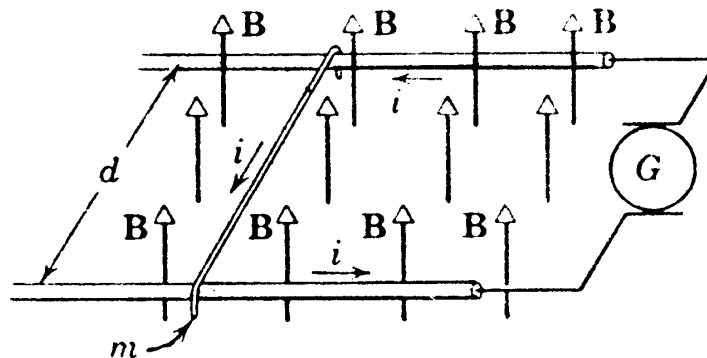

28. Wielkość jednorodnego pola o indukcji B zmienia się ze stałą prędkością dB/dt . Z kawałka miedzi o masie m wykonano drut o promieniu r , z którego utworzono pętlę kołową o promieniu R . Udowodnić, że prąd indukowany w pętli nie zależy od wymiarów r i R . Przyjmując, że B jest prostopadłe do pętli, wykazać, że prąd indukowany dany jest wzorem:

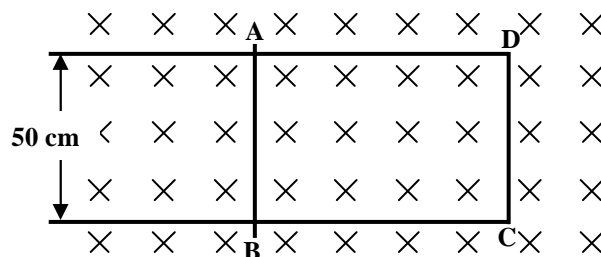
$$i = \frac{m}{4\pi\rho\delta} \frac{dB}{dt}$$

gdzie ρ jest oporem właściwym, a δ gęstością miedzi.

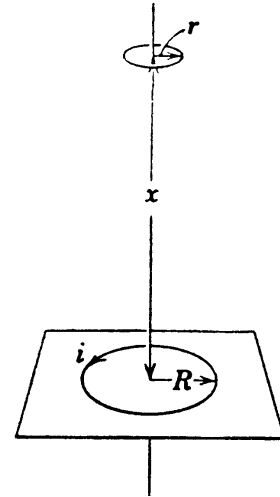
29. Drut metalowy o masie m ślizga się bez tarcia po dwóch szynach położonych w odległości wzajemnej d (rysunek). Całość umieszczona jest w jednorodnym pionowym polu o indukcji B . (a) Prąd stały o natężeniu i płynie z generatora G wzdłuż jednej z szyn, następnie przez drut i wraca wzdłuż drugiej szyny. Znaleźć prędkość (wartość bezwzględna i kierunek) drutu jako funkcję czasu przyjmując, że w chwili początkowej ($t = 0$) drut jest w spoczynku. (b) Zamiast generatora włączamy baterię o stałej sile elektromotorycznej $\mathcal{E}$. Prędkość drutu osiąga pewną stałą wartość graniczną. Jaka jest ta graniczna wartość prędkości? (c) Jaki prąd będzie płynął w przypadku (b), kiedy drut osiągnie prędkość graniczną?

30. Na rysunku poniżej przewodzący pręt AB kontaktuje z szynami metalowymi AD i BC , które leżą w odległości 50cm od siebie. Całość znajduje się w jednorodnym polu magnetycznym o indukcji 1T , prostopadłym do płaszczyzny rysunku. Całkowity opór obwodu $ABCD$ wynosi $0,4\Omega$ (zakładamy, że jest on stały). (a) Jaka jest wielkość i kierunek SEM indukowanej w pręcie, kiedy porusza się on w lewą stronę z prędkością 8 m/s ? (b) Jaka siła jest potrzebna, aby utrzymać pręt w ruchu? (c) Porównać szybkość, z jaką siła F wykonuje pracę mechaniczną, z szybkością wydzielenia się energii cieplnej w obwodzie.

31. Długi solenoid o promieniu $r = 2,5$ cm i n zwojach na jednostkę długości (100/cm) przewodzi prąd początkowy i_0 (1A). Pojedyncze uzwojenie drutu o średnicy $D = 10$ cm otacza ów solenoid współosiowo. Prąd w solenoidzie jest redukowany jednostajnie do $i = 0,5$ A w przedziale czasu $T = 0,01$ s. Ile wynosi indukowana SEM w otaczającym uzwojeniu, gdy prąd się zmienia ?
32. Rysunek przedstawia dwa współosiowe zwoje drutu. Mniejszy zwój znajduje się nad większym w odległości x , dużej w porównaniu z promieniem R większego zwoju. A więc, gdy prąd i płynie przez zwój większy zgodnie ze strzałką na rysunku, powstałe pole magnetyczne jest prawie stałe na obszarze πr^2 otoczonym przez zwój mniejszy. Przypuśćmy, że x zmienia się ze stałą szybkością $v = dx/dt$ (x wzrasta). (a) Ustalić strumień magnetyczny przechodzący przez obszar otoczony przez mniejszy zwój jako funkcję x . (b) Obliczyć SEM zaindukowaną w mniejszym zwoju w chwili gdy $x = NR$.
33. Na rysunku w zadaniu 14 przedstawiony jest długi drut przewodzący prąd o natężeniu $I = 10\sin 5t$ obok którego leży prostokątna ramka. Obliczyć siłę elektromotoryczną zaindukowaną w tej ramce. Przyjąć: $a = 1,0$ cm, $b = 8,0$ cm, $l = 30$ cm.

Indukcyjność

34. Dwie krótkie cylindryczne cewki połączone w szereg. Cewki te umieszczone są blisko siebie wzdłuż tej samej osi. Wykazać, że wypadkowa indukcyjność takiego układu wynosi:

$$L = L_1 + L_2 \pm 2M$$

Jakie jest znaczenie podwójnego znaku $\pm$?

35. Dwie cewki L_1 i L_2 połączone równolegle znajdują się w dużej odległości. Policzyc indukcyjność zastępczą tego układu.
36. Dwa długie równoległe druty o promieniu a , których środki znajdują się w odległości wzajemnej d , przewodzą jednakowe prądy w przeciwnych kierunkach. Wykazać, pomijając strumień przechodzący przez druty, że indukcyjność takiej pary przewodów dla odcinka o długości l wyraża się wzorem:

$$L = \frac{\mu_0 l}{\pi} \ln \frac{d-a}{a}$$

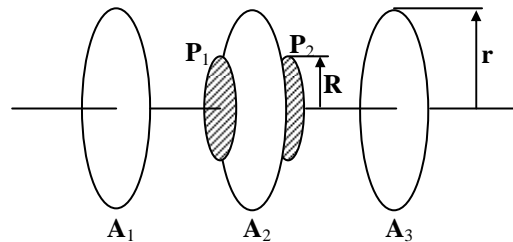
37. Daną cewkę połączone w szereg z oporem $R = 10000\Omega$. Kiedy do tego układu podłączono baterię o napięciu $\mathcal{E} = 50$ V, to prąd w obwodzie osiągnął wartość $i = 2,0$ mA po czasie $t_0 = 5$ ms. (a) Znaleźć indukcyjność cewki, (b) energię zgromadzoną w cewce w rozpatrywanym momencie.

Równania Maxwella

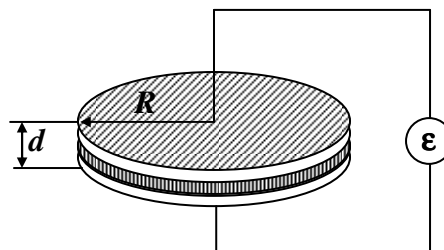
38. Udowodnić, że prąd przesunięcia w kondensatorze o równoległych okładkach możemy zapisać w następujący sposób:

$$i_p = C \frac{dV}{dt}$$

39. Na rysunku przedstawione są okładki P_1 i P_2 kołowego kondensatora płaskiego o promieniu płyty R . Są one połączone z długimi prostymi drutami, przez które płynie stały prąd przewodzenia o wartości i . A_1 , A_2 i A_3 są hipotetycznymi kołami o promieniach r , z których dwa znajdują się na zewnątrz kondensatora, a jedno pomiędzy okładkami. Napisać wzory na pole magnetyczne B na obwodzie każdego z tych kół.

40. Płaski kondensator ma kwadratowe okładki o krawędzi $a = 1\text{m}$. Prąd ładowania dopływający do (i odpływający z) kondensatora wynosi $i = 2\text{A}$. (a) Jaki jest prąd przesunięcia w obszarze między okładkami? (b) Jaka jest wartość dE/dt w tym obszarze? (c) Jaki jest prąd przesunięcia przez mniejszy (i współosiowy i równoległy) kwadrat o boku $b = 50\text{cm}$?
41. Kondensator z rysunku składający się z dwóch kołowych płyt o powierzchni $A = 0,1\text{m}^2$ podłączono do źródła napięcia $\mathcal{E} = \mathcal{E}_m \sin \omega t$, przy czym $\mathcal{E}_m = 200\text{V}$ oraz $\omega = 100\text{rad/s}$. Maksymalna wartość prądu przesunięcia $i_p = 8,9 \cdot 10^{-6}\text{A}$. Zaniedbać rozproszenie pola elektrycznego na krawędziach płyt. (a) Jaka jest maksymalna wartość prądu i ? (b) Jaka jest maksymalna wartość $d\Phi_E/dt$, gdzie Φ_E jest strumieniem elektrycznym w obszarze między płytami? (c) Jaka jest odległość d między płytami? (d) Obliczyć maksymalną wartość B między płytami w odległości $R = 0,1\text{m}$ od osi.

42. Długi cylindryczny pręt przewodzący o promieniu a ma oś pokrywającą się z osią x . Pręt przecięto cieką piłą w miejscu $x = b$. W kierunku na prawo od szczeliny przepływa prąd przewodzenia i , rosnący w czasie zgodnie z zależnością $i = \alpha t$, gdzie α jest dodatnią stałą proporcjonalności. W chwili $t = 0$ nie ma żadnych ładunków na płaszczyznach cięcia w pobliżu $x = b$. (a) Znajdź wartość ładunku na tych płaszczyznach w funkcji czasu, (b) Posługując się prawem Gaussa dla elektryczności znajdź zależność od czasu pola E w szczelinie, (c) Narysuj linie pola B dla $r < a$ gdzie r jest odległością od osi, (d) Korzystając z prawa Ampere'a znajdź zależność $B(r)$ w szczelinie dla $r < a$, (e) Porównaj powyższy wynik z zależnością $B(r)$ w przecie dla $r < a$.